EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2020 07 03
COM(2020) 278 final

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

dėl valstybių narių įsipareigojimų dėl pasitikėjimo statistika, kaip reikalaujama pagal 2009 m. kovo 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 223/2009

1. ĮVADAS

1.1. Reglamentas (EB) Nr. 223/2009 dėl Europos statistikos

Tai antroji ataskaita, parengta pagal Reglamentą (EB) Nr. 223/2009 dėl Europos statistikos[1], visų pirma 11 straipsnio 4 dalį, kurioje nustatyta:

„Komisija nuolat stebi šiuos valstybių narių įsipareigojimus, remdamasi valstybių narių teikiamomis metinėmis ataskaitomis; šie įsipareigojimai prireikus atnaujinami.

...

Ne vėliau kaip 2018 m. birželio 9 d., o po to – kas dvejus metus Komisija Europos Parlamentui ir Tarybai teikia ataskaitą apie paskelbtus įsipareigojimus ir atitinkamais atvejais pažangos ataskaitas.“

Pirmoji ataskaita paskelbta 2018 m.[2]

1.2. Įsipareigojimas dėl pasitikėjimo statistika

Įsipareigojimo dėl pasitikėjimo statistika (toliau – įsipareigojimas) koncepcija pradėta įgyvendinti siekiant pagerinti statistikos kokybės valdymo sistemą. Ji pirmą kartą aprašyta 2011 m. Komisijos komunikate[3]. Ja siekta, kad nacionalinės vyriausybės prisiimtų atsakomybę už tai, kad šalis laikytųsi Europos statistikos praktikos kodekso[4].

Europos statistikos praktikos kodekse nustatyti Europos statistikos tobulinimo, rengimo ir sklaidos standartai. Jį sudaro 16 principų, kuriais grindžiama institucinė aplinka, statistiniai procesai ir rezultatai. Juo siekiama užtikrinti, kad Europos statistikos sistemoje rengiami statistiniai duomenys būtų ne tik aktualūs, pateikti laiku ir tikslūs, bet ir atitiktų profesinio nepriklausomumo, nešališkumo ir objektyvumo principus. Įsipareigojimais sukuriamas Europos statistikos praktikos kodekso ir valstybės narės vyriausybės ryšys, kurio anksčiau nebuvo.

Remiantis Reglamento (EB) Nr. 223/2009 11 straipsnio 3 dalimi, įsipareigojimai yra priemonės, kuriomis „toliau siekiama užtikrinti visuomenės pasitikėjimą Europos statistika ir pažanga įgyvendinant Praktikos kodekse nurodytus statistinius principus“. Šias priemones turi nustatyti tiek valstybės narės, tiek Komisija.

Keičiančiojo reglamento (ES) 2015/759[5] 17 konstatuojamojoje dalyje taip pat nurodyta, kad įsipareigojimas „turėtų apimti konkrečius tos valstybės narės Vyriausybės įsipareigojimus pagerinti arba užtikrinti Praktikos kodekso įgyvendinimo sąlygas“.

---

1 2009 m. kovo 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 223/2009 dėl Europos statistikos, panaikinantis Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB, Euratomas) Nr. 1101/2008 dėl konfidencialių statistinių duomenų perdavimo Europos Bendrijų statistikos tarnybai, Tarybos reglamentą (EB) Nr. 322/97 dėl Bendrijos statistikos ir Tarybos sprendimą 89/382/EEB, Euratomas, įsteigiantį Europos Bendrijų statistikos programų komitetą (OL L 87, 2009 3 31, p. 164).

2 COM(2018) 516 *final*, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?qid=1574866259293&uri=CELEX:52018DC0516

3 COM(2011) 211.

4 http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-manuals-and-guidelines/-/KS-32-11-955

5 2015 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2015/759, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (EB) Nr. 223/2009 dėl Europos statistikos (OL L 123, 2015 5 19, p. 90).

2. ĮSIPAREIGOJIMO DĖL PASITIKĖJIMO APŽVALGA IR VALSTYBIŲ NARIŲ ATASKAITOS

2.1. Bendrosios nuostatos

Remiantis Reglamento (EB) Nr. 223/2009 11 straipsnio nuostatomis, valstybės narės turi nustatyti ir paskelbti įsipareigojimą dėl pasitikėjimo statistika arba bent pateikti Komisijai ir paskelbti ataskaitą dėl pažangos įgyvendinant Praktikos kodeksą ir dėl pastangų, kurių imtasi siekiant nustatyti įsipareigojimą. Komisija, remdamasi valstybių narių teikiamomis metinėmis ataskaitomis, reguliariai stebi, kaip vykdomi įsipareigojimai.

Remiantis tuo pačiu straipsniu, prieš nustatydamos įsipareigojimą valstybės narės pateikia Komisijai ir viešai paskelbia ataskaitą dėl pažangos įgyvendinant Praktikos kodeksą arba atitinkamais atvejais dėl pastangų, kurių imtasi siekiant nustatyti įsipareigojimą. Pažangos ataskaitos turi būti kas dvejus metus atnaujinamos.

Kaip ir 2018 m. Komisijos ataskaitos pagal Reglamento (EB) Nr. 223/2009 11 straipsnio 4 dalį atveju, dauguma valstybių narių pateikė analogiškas gerinimo veiksmų įgyvendinimo ataskaitas, parengtas po antrojo tarpusavio vertinimo etapo, per kurį valstybės narės kiekvienų metų sausio mėn. teikia ataskaitas Komisijai (Eurostatui) apie visus veiksmus, kurių jos ėmėsi užbaigusios tarpusavio vertinimo procesą.

Valstybė narė turi viešai paskelbti tarpusavio vertinimo ataskaitos dalį, kuri yra ataskaita dėl įsipareigojimo, kad ja būtų galima naudotis kaip pažangos ataskaita dėl įsipareigojimo.

2.2. Įsipareigojimo forma

Reglamente (EB) Nr. 223/2009 nenustatyta taisyklių dėl įsipareigojimo formos, tačiau turi būti pasiektas tikslas užtikrinti visuomenės pasitikėjimą vyriausybei įsipareigojus sudaryti sąlygas teikti aukštos kokybės statistiką.

Kaip jau nustatyta 2018 m. ataskaitoje pagal Reglamento (EB) Nr. 223/2009 11 straipsnio 4 dalį, dauguma valstybių narių mano, kad tam tikros jų atitinkamų teisės aktų dalys sudaro įsipareigojimą. Ši padėtis patvirtinta.

Atskirus įsipareigojimus nustačiusių valstybių narių grupė šiek tiek išaugo, tačiau tebėra mažesnė. Toliau apžvelgiami naujausi svarbūs su abiem valstybių narių grupėmis susiję pokyčiai, apie kuriuos pranešta.

2.2.1. Įsipareigojimą sudarantys nacionaliniai teisės aktai

Tos valstybės narės, kurios mano, kad įsipareigojimą sudaro nacionalinės teisės aktai, nurodė teisines nuostatas, kurios yra aktualios siekiant pagerinti arba išlaikyti Praktikos kodekso įgyvendinimo sąlygas, ir pranešė apie atitinkamus pokyčius. Toliau pateikiami svarbiausi ir tipiškiausi 2018–2019 m. stebėjimo laikotarpio pokyčiai, apie kuriuos pranešė ši valstybių narių grupė.

Bulgarija. Bulgarijos statistikos institucija sugebėjo pagerinti bendrą kokybės valdymo sistemą tiek viduje, tiek visoje nacionalinėje sistemoje, kiek tai susiję su bendradarbiavimu su kitomis oficialiąją statistiką rengiančiomis nacionalinėmis institucijomis. Pavyzdžiui, ji nustatė bendras sklaidos gaires. Kalbant apie nacionalinės statistikos institucijos koordinuojamąjį vaidmenį, jai suteikta daugiau koordinavimo įgaliojimų visoje nacionalinėje statistikos sistemoje.

Kalbant apie planuojamą atskirą įsipareigojimą dėl pasitikėjimo statistika, nacionalinė statistikos institucija baigė rengti projektą ir jį pateikė vyriausybei. Vyriausybė netrukus pradės diskusijas dėl jo priėmimo.

Kroatija. Kroatijos vyriausybės ir parlamento vykdoma naujojo akto dėl oficialiosios statistikos priėmimo procedūra yra paskutiniame etape.

Naujajame teisės akte aiškiai nustatyta, kad oficialioji statistika tobulinama, rengiama ir platinama laikantis Reglamente (EB) Nr. 223/2009 nustatytų principų, taip užtikrinant, kad būtų visiškai nustatytas įsipareigojimas dėl pasitikėjimo statistika, suteikiant nacionalinei statistikos institucijai – Kroatijos statistikos biurui – profesinį nepriklausomumą ir reikalingą paramą, kad jis galėtų išlaikyti ir pagerinti Europos statistikos praktikos kodekso įgyvendinimo sąlygas.

Danija. 2018 m. liepos 1 d. įsigaliojo peržiūrėtas aktas dėl oficialiosios statistikos ir Danijos nacionalinės statistikos institucijos („Statistics Denmark“). Jis apima konkrečias nuostatas dėl nacionalinio statistikos specialisto statuso, statistikos nepriklausomumo ir Danijos statistikos institucijos vaidmens koordinuojant oficialiąją statistiką.

Nuostatose numatyta aiški Europos statistikos praktikos kodekso įgyvendinimo oficialiosios statistikos sistemoje tvarka. Nacionalinis statistikos specialistas, remdamasis Praktikos kodeksu, parengė kokybės gaires, kurias turi atitikti visi oficialieji statistiniai duomenys.

Tai, kaip laikomasi šių gairių, stebi Danijos statistikos institucija remdamasi kasmetiniais kitų nacionalinių institucijų įsivertinimais ir rengdama reguliarius tarpusavio vertinimo vizitus. Remdamasis šia stebėsena, nacionalinis statistikos specialistas kasmet parengia ir vyriausybei pateikia atitikties gairėms ataskaitą.

Prancūzija. Išsamiau paaiškinta, kokius įgaliojimus turi oficialiosios statistikos institucija (ASP), kuri yra priežiūros institucija, įsteigta 2009 m. siekiant užtikrinti profesinio nepriklausomumo principo laikymąsi tobulinant, rengiant ir platinant oficialiąją statistiką[6].

ASP vaidmuo užtikrinant Europos statistikos praktikos kodekso laikymąsi dabar yra aiškiau apibrėžtas, be to, siekiant atskirti statistikos platinimą nuo bet kokios ministerijų komunikacijos, nustatoma griežta atskirtis. Be to, kai skiriami aukščiausi Prancūzijos statistikos tarnybos vadovai, dabar ASP teikia nuomonę klausymų komitetui dėl jų profesinės kompetencijos statistikos srityje. Taip sustiprinami ASP įgaliojimai užtikrinti, kad visoje oficialioje Prancūzijos statistikos tarnyboje būtų laikomasi profesinio nepriklausomumo principo.

Italija. Pastaruoju metu daugiausia dėmesio buvo skiriama priemonėms, kuriomis siekiama užtikrinti, kad būtų geriau laikomasi kokybės principo. Nuo 2018 m. nacionalinis statistikos biuras „Istat“ vykdo kokybės vertinimo programą atlikdamas kitų nacionalinių institucijų auditą, kad įvertintų jų statistinius procesus. Be to, vykdant mokymo programą gerinami kitų nacionalinių institucijų kokybės valdymo įgūdžiai.

Siekiant pristatyti naują organizacinę struktūrą, strategijas, iššūkius ir galimybes, susijusius su įsipareigojimu dėl kokybės, 2019 m. surengtas bendras susirinkimas su visais „Istat“ darbuotojais nuo aukščiausios vadovybės iki personalo lygmens.

[6] 2018 m. rugsėjo 20 d. Dekretas Nr. 2018-800, kuriuo iš dalies keičiamas 2009 m. kovo 3 d. Dekretas Nr. 2009-250 dėl Institucijos.

Toliau stengiamasi nustatyti atskirą įsipareigojimą dėl pasitikėjimo. Konkretus įsipareigojimas vėl bus pateiktas įtraukti į kitą trejų metų (2020–2022 m.) nacionalinę statistikos programą, kurią Tarybos pirmininko siūlymu turi priimti Ministrų Taryba ir kuri turi būti patvirtinta Respublikos Prezidento dekretu.

Lenkija. Lenkijos įsipareigojimu dėl pasitikėjimo statistika oficialiai paskelbtas 1995 m. birželio 29 d. Įstatymas dėl viešosios statistikos[7]. Šis įstatymas yra svarbiausias Lenkijos teisės aktas, kuriuo išsamiai reglamentuojamas oficialiosios statistikos veikimas. Įstatymu užtikrinama, kad statistikos rengėjai būtų visiškai nepriklausomi nuo politinės įtakos, taip užtikrinant aukštą rengiamų statistinių duomenų kokybę.

Įstatyme nustatyta Lenkijos viešojo administravimo institucijų pareiga veikti pagal Sąjungos teisės nuostatas, į kurias jame daroma tiesioginė nuoroda. Taigi, juo siekiama padidinti visuomenės pasitikėjimą šalies parengta statistika, įskaitant Europos reikmėms skirtą statistiką.

Be to, įstatyme nustatyta tiesioginė pareiga Lenkijos oficialiąją statistiką rengti pagal Europos statistikos praktikos kodekso taisykles ir taip užtikrinti aukščiausią duomenų kokybę.

Ispanija. Nuo 2016 m. įsipareigojimas dėl pasitikėjimo pagal 2017–2020 m. nacionalinį statistikos planą įtrauktas į konkretų kiekvienos metinės programos straipsnį. Be to, 2018 m. šiam klausimui buvo sukurtas specialus skyrius nacionalinės statistikos institucijos interneto svetainėje. Šiame skyriuje pateikiama piliečiams skirta įsipareigojimo santrauka su nuorodomis į visas metines programas.

Kitos šalys mano, kad įsipareigojimą sudaro nacionalinės teisės aktai, tačiau jos nėra paminėtos pirmiau pateiktame sąraše, nes per pastaruosius dvejus metus jų pokyčiai buvo mažiau reikšmingi. Tai šios šalys: **Vokietija, Estija, Latvija, Lietuva, Liuksemburgas, Vengrija, Nyderlandai, Austrija, Portugalija, Slovakija, Suomija** ir **Jungtinė Karalystė**.

2.2.2. Atskiri įsipareigojimai dėl pasitikėjimo

Nustatyti atskiri įsipareigojimai yra skirtingų formų ir kiekvienas iš jų atspindi atitinkamos nacionalinės statistikos sistemos ypatumus.

Pirmojoje 2018 m. ataskaitoje dėl įsipareigojimų (chronologine tvarka) pateikti toliau išvardytų valstybių narių atskiri įsipareigojimai.

Graikija. Graikijos ministras pirmininkas ir už mokesčius, muitus, auditą ir kovą su sukčiavimu atsakingas Europos Komisijos narys Graikijos įsipareigojimą dėl pasitikėjimo statistika[8] pasirašė 2012 m. vasario 29 d.

Švedija. Įsipareigojimas dėl pasitikėjimo statistika[9] buvo pateiktas 2017 m. Švedijos vyriausybės biudžeto įstatymo projekte. Vėliau jis taip pat buvo paskelbtas Švedijos statistikos institucijos interneto svetainėje.

---

[7] Dokumentas pateiktas https://bip.stat.gov.pl/en/law/law-on-public-statistics/ arba http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=wdu19950880439, arba http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19950880439/U/D19950439Lj.pdf

[8] http://www.statistics.gr/documents/20181/c5b9264e-815e-4f74-9955-467d14cad474 (tik anglų kalba).

[9] http://www.scb.se/contentassets/bbe78b2a144143c7955b165f76fb4d52/regeringens-atagande-om-att-skapa-fortroende-for-statistiken.pdf ir http://www.scb.se/om-scb/samordning-av-europeisk-statistik-i-sverige/regeringens-atagande-om-att-skapa-fortroende-for-statistiken/ (tik švedų kalba).

Slovėnija. Slovėnijos vyriausybė įsipareigojimą dėl pasitikėjimo statistika[10] priėmė 2017 m. sausio 5 d. Vėliau jis buvo paskelbtas Slovėnijos statistikos institucijos interneto svetainėje kartu su atitinkama santrauka piliečiams.

Airija. Airijos vyriausybė Airijos įsipareigojimą dėl pasitikėjimo statistika[11] priėmė 2017 m. gegužės 30 d. Vėliau jis buvo paskelbtas Airijos statistikos institucijos interneto svetainėje.

Belgija. 2017 m. gegužės 31 d. Belgijos įsipareigojimą dėl pasitikėjimo[12] patvirtino Konsultacinis komitetas, kuriame atstovaujama federalinei vyriausybei ir regionų bei vietos vyriausybėms, o vėliau jis buvo paskelbtas Belgijos federalinės statistikos institucijos ir regioninių statistikos institucijų interneto svetainėse.

Rumunija. Rumunijos vyriausybė Rumunijos įsipareigojimą dėl pasitikėjimo priėmė posėdžiaudama 2017 m. birželio 9 d.[13]

Malta. Ministras pirmininkas įsipareigojimą dėl pasitikėjimo statistika Maltos vyriausybės vardu pasirašė 2018 m. gegužės 17 d.[14]

Per šį laiką nustatyti toliau išvardyti nauji atskiri įsipareigojimai.

Čekija. Įsipareigojimas dėl pasitikėjimo statistika Čekijoje[15] paskelbtas 2018 m. vasario 28 d. nacionalinės statistikos institucijos interneto svetainėje.

Jame atsižvelgiama į atitinkamas Reglamento (EB) Nr. 223/2009 nuostatas ir teigiama, kad jos jau įgyvendintos galiojančiais teisės aktais, kuriais apibrėžiama Čekijos statistikos tarnybos veikla, visų pirma Įstatymu Nr. 89/1995 dėl valstybės statistikos tarnybos, taip pat kitais aktais, kaip antai Konstitucija ar vyriausybės darbo tvarkos taisyklėmis. Šia teisės aktų sistema sudaromos sąlygos, būtinos, kad būtų laikomasi visų Europos statistikos praktikos kodekso principų, susijusių su institucine aplinka.

Kipras. 2018 m. spalio 16 d. Ministrų Taryba patvirtino įsipareigojimą dėl pasitikėjimo statistika[16]. Be to, Taryba įgaliojo finansų ministrą duoti nurodymus statistikos tarnybos direktoriui įsipareigojimą viešai paskelbti.

Islandija, kuri dalyvauja Europos statistikos sistemoje kaip Europos ekonominės erdvės (EEE) valstybė narė, taip pat nustatė atskirą įsipareigojimą: su įsipareigojimu dėl pasitikėjimo statistika susijęs tekstas buvo įtrauktas į 2020–2024 m. biudžeto plano dokumentus ir patvirtintas šalies parlamento[17]. Juo dar kartą patvirtinama, kad viešosios statistikos

---

Taip pat žr. **2017 m. metinės ataskaitos „Oficialioji Švedijos statistika“** p. 28 ir 29 http://www.scb.se/contentassets/fd60f41a3abc4d2c8a791e425357ba5b/ov9999_2017a01_br_x43br1802.pdf **(**įsipareigojimo aprašymas pateiktas anglų kalba**).**

10 http://www.stat.si/StatWeb/en/News/Index/6458 (tik anglų ir slovėnų kalbomis).

11 http://cso.ie/en/media/csoie/aboutus/documents/CoCS.pdf (tik anglų kalba).

12 https://statbel.fgov.be/en/about-statbel/quality/commitment-confidence (tik anglų, prancūzų, vokiečių ir nyderlandų kalbomis).

13 http://www.insse.ro/cms/files/eurostat/angajament_de_sprijinirea_credibilitatii_statisticii_oficiale_nationale.pdf (tik rumunų kalba).

14 https://nso.gov.mt/en/nso/Pages/Commitment-on-Confidence.aspx ir https://msa.gov.mt/en/public_information/Pages/Commitment-on-Confidence.aspx (tik anglų kalba).

15 https://www.czso.cz/csu/czso/commitment-on-confidence-in-statistics-in-the-czech-republic

16 Sprendimas Nr. 85.964**.**

17 https://www.stjornartidindi.is/Advert.aspx?RecordID=de627e49-2146-45cb-b1eb-969072b8deac

patikimumas yra būtina pasitikėjimo ekonomine ir socialine statistika, naudojama formuojant politiką ir neutraliai vertinant vyriausybės sprendimų poveikį, sąlyga. Tekste taip pat teigiama, kad siekiant išlaikyti pasitikėjimą oficialiąja statistika, būtina laikytis Europos statistikos praktikos kodekso principų. Be to, aiškiai nurodyta, kad užtikrinamas būtinas nacionalinės statistikos institucijos – Islandijos statistikos tarnybos („Statistics Iceland“) – profesinis nepriklausomumas ir darbo aplinka, kad ji galėtų užtikrinti, kad įgyvendinant naujus projektus, renkant duomenis ir tvarkant bei platinant statistinius duomenis būtų laikomasi tų taisyklių.

Galiausiai, taip pat verta paminėti, kad trys Vakarų Balkanų šalys, nors ir nepriklauso Europos statistikos sistemai, taip pat oficialiai priėmė įsipareigojimus dėl pasitikėjimo statistika: **Albanija** – 2017 m. lapkričio 10 d.**, Juodkalnija** – 2018 m. vasario 22 d. ir **Šiaurės Makedonija** – 2018 m. spalio 17 d.

3. IŠVADA

Daugumos valstybių narių atveju įsipareigojimas yra neatsiejamas nuo jų statistikos teisės aktų. Iš jų ataskaitų matyti, kad vykdant pareigą nustatyti įsipareigojimą nuolat tobulinami susiję statistikos teisės aktai, siekiant geriau įgyvendinti Europos statistikos praktikos kodekso principus.

Šios valstybių narių grupės atveju laikomasi vyriausybės įsipareigojimo dėl Europos statistikos praktikos kodekso, kuris yra būtinas siekiant padidinti visuomenės pasitikėjimą oficialiąja statistika, įtraukiant vyriausybes į atitinkamų teisės aktų rengimo procesą. Be to, šis aspektas įtvirtintas nuostatose dėl tiesioginio ataskaitų teikimo vyriausybei dėl priemonių, kuriomis užtikrinamas Europos statistikos praktikos kodekso principų laikymasis, įgyvendinimo.

Šalių, kurios yra nustačiusios atskirus įsipareigojimus arba šiuo metu tai daro, pasirinktos skirtingos formos atspindi nacionalinės statistikos sistemos ir teisinės sistemos ypatumus. Kadangi įsipareigojimo nustatymas priklauso nuo politinio sprendimo, tai ilgas procesas. Šalys, kurios vis dar rengia atskirus įsipareigojimus, daro pažangą. Per tą laiką jos taip pat dar labiau pagerino Europos statistikos praktikos kodekso principų įgyvendinimą.

Apskritai, pastebima, kad vyriausybės ir nacionalinės statistikos institucijos visoje Europos Sąjungoje vis labiau suvokia, kaip svarbu užtikrinti visuomenės pasitikėjimą Europos statistika geriau įgyvendinant Praktikos kodekso principus. Be to, akivaizdu, kad Praktikos kodekso įgyvendinimo sąlygos palaipsniui tvariai gerėja.